

2. Гавриленко Н.С. Интенсивность роста телок разных генотипов украинской красной молочной породы и их последующая молочная продуктивность / Н.С.Гавриленко // Тезисы докл. Межд. науч.-практ. конфер., посвящ. 60-летию зоот. науки Беларуси «Стратегия развития зоотехнической науки» (15-16 октября 2009 г.). – Жодино. – 2009. – С. 22-24.

3. Гончарова І.І. Оцінка господарсько-корисних ознак ремонтних телиць різної інтенсивності вирощування / І.І.Гончарова // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. – Зб.наук.праць Харківської ДЗВА. – 2010. – Вип. 21. – Ч. 1. – С. 92-95.

4. Зубець М.В., Буркат В.П. Основні концептуальні засади новітньої вітчизняної теорії породотворення // Розведення і генетика тварин. К.: Науковий світ. – 2002. – Вип. 36. – С. 3-10.

5. Меркурьева Е.К. Генетические основы селекции в скотоводстве. – М.: Колос, 1977. – 240 с.

6. Підпала Т.В. Лінійний ріст телиць української червоної молочної породи / Т.В.Підпала, А.А.Попенко // Таврійський науковий вісник. –Херсон. – 2009. – Вип. 64. – Ч.3. – С. 12-17.

7. Програми селекції порід / В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник, М.Я. Єфіменко та ін. // Розведення і генетика тварин. – 2003. – Вип. 37. – С. 3-22.

8. Рекомендации по выращиванию помесных голштинских коров / М.В. Зубец, Ю.М. Карасик, В.Б. Близниченко и др. – К., 1988. – 17 с.

9. Романенко О.А. Вплив вирощування телиць української чорно-рябої молочної породи на наступну молочну продуктивність / О.А.Романенко, Н.В.Щербатюк, Д.Ю.Дорофеев // Зб. наук. праць Подільського ДАТ університету. – Кам'янець-Подільський. – 2010. – Вип. 18. – С. 178-180.

10. Щербакова Н. Интенсивное выращивание телок – ускоренный метод реализации их генетических возможностей / Н. Щербакова // Молочное и мясное скотоводство. – 2007. - № 8. – С. 10 - 11.

Представлены, разработанные на основе экспериментальных данных исследований, ориентировочные возрастные параметры линейного развития промеров телосложения и прироста живой массы для ремонтных телок украинской красно-пестрой молочной породы с помесной градацией от дня рождения до возраста 18 месяцев.

Ключевые слова: *телки, красно-пестрая молочная, рост, развитие, промеры*

Presented, developed on the basis of experimental information of researches, reference age-old parameters of linear development of measurings of build and increase of living mass for the repair heifers of the Ukrainian red-and-white breed with monthly gradation from a birthday to age 18 months.

Key words: *heifers, red-and-white milk, growth, development, measuring*

Дата надходження в редакцію: 27.11.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Г.П.Котенджи

УДК 636.22/28.081.14

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ-ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

В.П. Лобода, заступник генерального директора "ПрАТ Райз-Максимко" з питань тваринництва

Наведено особливості формування екстер'єру корів-первісток української червоно-рябої молочної породи за показниками основних промірів та індексів будови тіла.

Ключові слова: *українська червоно-ряба, корова-первістка, екстер'єр*

У селекційно-племінній роботі в процесі подальшого удосконалення новостворених українських молочних порід за типом особливе місце займає оцінка тварин за промірами статей будови тіла, оскільки поряд з показниками молочної продуктивності, екстер'єр є головною селекційною ознакою при удосконаленні будь-якої молочної породи [10]. Мотивація оцінки корів за використання промірів обґрунтована тим, що дозволяє отримати об'єктивний цифровий вираз розвитку найважливіших частин тіла тварини у будь-який період її життя, провести порівняльний аналіз як окремих тварин, так і в межах їхніх селекційних груп, стад, типів, порід. Використання промірів

екстер'єру у їхньому співвідношенні, вираженому величинами індексів, дозволяє скласти уявлення про гармонійність розвитку окремих статей у загальній будові тіла тварин. Наступний аспект вмотивованості мірної оцінки полягає в існуванні зв'язку більшості екстер'єрних промірів з молочною продуктивністю [2,5,6,7,8].

Опрацювання літературних джерел за даною проблемою засвідчило про недостатнє вивчення цього питання у тварин української червоно-рябої молочної породи у межах країни на сучасному етапі їхньої селекції взагалі, та відсутністю оцінки тварин за промірами статей екстер'єру у стадах Сумського регіону зокрема.

Матеріали та методи досліджень. Експериментальні дослідження проведені на поголів'ї корів української червоно-рябої молочної породи, що розводиться у стаді ПрАТ „Райз-Максимко” Роменської філії. Екстер'єр у досліджуваних тварин вивчали за розвитком основних статей будови тіла, проміри яких брали упродовж 2-5 місяців після отелення за допомогою: мірної палиці – висоту в холці, спині та крижах, глибину та ширину грудей; мірного циркуля – ширину в маклаках, тазостегнових зчленуваннях і в сідничних горбах, навкісну довжину заду; мірної стрічки – навкісну довжину тулуба, обхват грудей та п'ястка.

Індекси будови тіла тварин обчислювали через співвідношення відповідних промірів наведених у книгах Е.Я. Борисенка [1] та В.Ф. Красоты и др. [4]. При статистичному опрацюванні експериментальних даних використовували методики Е. К. Меркурьевой [3].

Результати досліджень. Про спадково зумовлені можливості щодо розвитку екстер'єру тварин української червоно-рябої молочної породи достатньою мірою свідчать показники промірів статей корів-первісток підконтрольного стада ПрАТ „Райз-Максимко” (табл.).

Характеристика екстер'єру корів-первісток української червоно-рябої молочної породи за промірами та індексами будови тіла (n=52)

Проміри статей			Індекси будови тіла		
Назва проміру	M ± m	Cv, %	Назва індексу	M ± m	Cv, %
Висота у: холці	132,2±0,51	3,7	Довгоногості	46,8±0,23	4,5
спині	135,7±0,50	3,8	Розтягнутості	121,3±0,29	3,9
крижах	140,4±0,44	3,2	Тазогрудний	92,6±0,33	7,2
Глибина грудей	70,3±0,33	5,2	Грудний	67,7±0,29	6,7
Ширина: грудей	47,6±0,31	7,7	Збитості	118,8±0,35	4,5
у маклаках	51,2±0,28	3,8	Перерослості	106,3±0,18	2,5
в кульшах	48,4±0,25	3,6	Шилозадості	154,2±0,46	4,9
у сідничних горбах	33,2±0,19	3,4	Костистості	15,2±0,08	5,7
Навкісна довжина: заду	52,5±0,21	4,2	Масивності	144,2±0,33	4,8
тулуба	160,4±0,53	5,7	Глибокогрудості	53,2±0,15	3,9
Обхват: грудей	190,6±0,67	6,1	Широкогрудості	36,1±0,17	6,6
п'ястка	20,2±0,13	3,4	Формату таза	94,5±0,25	3,7

Інтенсивність розвитку організму молочної худоби в постнатальному онтогенезі на відповідному рівні істотним чином характеризують висотні проміри тварин. Середній рівень висоти у холці (132,2 см) та крижах (140,4 см) свідчать про те, що умови вирощування тварин відповідають параметрам бажаного типу для ремонтного молодняку.

Характеристика екстер'єрних ознак грудної клітини для корів молочної худоби має досить важливе значення, оскільки у ній розташовані життєво важливі органи – легені та серце, розвиток яких обумовлений аналогічним розвитком грудей. Загальний розвиток грудної клітини у корів-первісток підконтрольного стада достатньо добрий, але за рахунок ширини, про що свідчить середній рівень грудного індексу (67,7%), який перевищує на 7,7% аналогічний показник для корів бажаного молочного типу української червоно-рябої молочної породи [9].

Отримані нами середні рівні широтних промірів статей (ширина у маклаках, кульшах та сідничних горбах) добре характеризують розвиток тазової частини корів-первісток підконтрольної породи і є важливими показниками екстер'єру корів. Існують повідомлення, що широкий зад позитивно корелює з морфологічними ознаками вимені та молочною продуктивністю [10]. Крім того, у тварин з широким тазом створюються сприятливі умови для проходження плода через пологові шляхи матері.

Промір обхвату п'ястка певним чином відображає розвиток кістяка та тип конституції. Отриманий за результатами наших досліджень середній промір п'ястка 20,2 см вказує на міцний щільний тип конституції корів-первісток на даному етапі селекції, перевищуючи на 1,7 см розвиток цієї ознаки для корів бажаного типу [9].

Детальніше уявлення про екстер'єрний тип тварини дозволяють зробити вираховані за формулами співвідносного розвитку статей екстер'єру індекси будови тіла.

Про задовільний загальний розвиток будови корів свідчить показник індексу довгоногості, середній рівень якого 46,8% відповідає тваринам бажаного типу (46,0%) для цієї породи, а індекс розтягнутості на рівні 121,3% – про відповідність оцінених первісток-первісток оцінюваної породи молочному типу (122,0%).

Середній показник тазогрудного індексу перевищує аналогічний для корів-первісток бажаного молочного типу на 10,6%, що свідчить про широкогрудість оціненого поголів'я тварин. Про добрий розвиток грудей у ширину підтверджує також грудний індекс, середній рівень якого на 7,7% вище бажаного показника. Разом з тим, відповідність отриманого індексу глибокогрудості у середніх межах 53,2% у порівнянні з бажаними рівнем (54%) свідчить про оптимальне співвідношення глибини грудей до висоти у холці для молочної худоби.

Враховуючи, що параметри промірів статей

екстер'єру, що характеризують бажаний молочний тип тварин, з відповідним рівнем їхнього співвідносного розвитку, вираженого індексами будови тіла, відповідають гармонійному розвитку моделі корови-первістки української червоно-рябої молочної породи, то, порівнюючи отримані фактичні числові значення індексів перерослості (106,3%), шилозадості (154,2%), костистості (15,2%), масивності (144,2%), широкогрудості (36,1%) та формату таза (94,5%) з цільовими параметрами, які відповідно становлять: 107,0; 152,0; 14,0; 142,0; 32,0 та 96,0%, можна зробити узагальнюючий висновок, що оцінені корови-первістки української червоно-рябої молочної породи певною мірою відхиляються від тварин

бажаного типу у бік широкотілості.

Тварини характеризуються міцною щільною конституцією з широкими та глибокими грудьми, добре розвиненою щільною мускулатурою, достатньо еластичною шкірою, міцними кістяком та кінцівками, які обумовлюють добре здоров'я та витривалість, що досить важливо при використанні корів у сучасних технологічних умовах.

Висновки. Встановлено, що за показниками промірів статей корови-первістки української червоно-рябої молочної породи характеризуються відмінним розвитком тіла, а рівень та мінливість індексів, на сучасному етапі селекції, свідчать про позитивну динаміку формування екстер'єру тварин у напрямку молочного типу.

Список використаної літератури:

1. Борисенко Е.Я. Разведение сельскохозяйственных животных. – М.: Колос, 1967. – 463 с.
2. Козир В. С. Екстер'єрна оцінка та її зв'язок з продуктивністю корів різних порід / В. С. Козир, Т. В. Мовчан // Вісник аграрної науки. – 2003. - № 2. – С. 36-38.
3. Меркурьева Е. К. Генетические основы селекции в скотоводстве / Меркурьева Е. К. – М.: Колос, 1977. – 240 с.
4. Разведение сельскохозяйственных животных / В.Ф.Красота, В.Т.Лобанов, Т.Г.Джапаридзе. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Колос, 1983. – 413 с.
5. Салогуб А. М. Зв'язок статей екстер'єру корів української червоно-рябої молочної породи з надром / А. М. Салогуб // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – К. – 2011. – Вип. 160. – Ч. 2. – С. 223–226.
6. Салогуб А. М. Особливості успадкованості та сполучної мінливості ознак екстер'єру корів української червоно-рябої молочної породи / А. М. Салогуб, Л. М. Хмельничий // Збірник наукових праць Вінницького НАУ. Серія: Сільськогосподарські науки. – Вінниця. – 2011. – Вип. 8 (48). – С. 59-62.
7. Турлюн В. И. Взаимосвязь молочной продуктивности айрширского скота с экстерьерными особенностями / В. И. Турлюн // Тезисы докладов Международной науч.-практич. конференции, посвященной 60-летию зоотехнической науки Беларуси (15-16 октября 2009 г.): "Стратегия развития зоотехнической науки". – Жодино. – 2009. – С. 157-158.
8. Хмельничий Л. Бажаний тип корів української червоно-рябої молочної породи / Л. Хмельничий // Тваринництво України. – 2003. – № 1. – С. 23-24.
9. Хмельничий Л. М. Бажаний тип як критерій добору корів молочної худоби за екстер'єром / Л. М. Хмельничий // Вісник Сумського НАУ / Наук. журнал. Серія "Тваринництво" – Суми. – 2010. – Вип. 10 (18). – С. 137-149.
10. Хмельничий Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції молочної худоби: монографія / Хмельничий Л. М. – Суми: ВВП "Мрія-1" ТОВ, 2007. – 260 с.

Приведены особенности формирования экстерьера коров-первотелок украинской красно-пестрой молочной породы по показателям основных промеров и индексов телосложения.

Ключевые слова: украинская красно-пестрая, корова-первотелка, экстерьер

The features of forming of exterior of first-calf cows of the Ukrainian red-and-white milk breed are resulted on the indexes of basic body measurements and indexes of build.

Key words: Ukrainian red-and-white, first-calf cows, exterior

Дата надходження в редакцію: 22.11.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий